

Роль Кирила Трильовського у процесах українського державотворення другої половини ХІХ-початку ХХ ст.

Тетяна Гуменюк

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Відомий український адвокат, культурно-просвітній і громадсько-політичний діяч Кирило Трильовський (1864-1941) відіграв значну роль в українському державотворенні другої половини ХІХ-початку ХХ ст. Ще зі студентських років він активно цікавився суспільно-політичними рухами в західноукраїнських землях, став учасником ряду гуртків та організацій. Перебуваючи в лавах студентів К. Трильовський все більше уваги починає приділяти питанням становлення і розвитку української державності, розглядає окремі теоретичні питання проблеми. Підсумком його творчих пошуків став захист докторської дисертації у Кракові в 1894 р.

Характерно, що власні теоретичні результати К. Трильовський втілював у практичній площині. Так він став одним із розробників ідеології української радикальної партії, визначав організаційно-правові засади діяльності багатьох товариств та організацій. Його діяльність дала можливість поставити вимоги українського населення на правові підвалини, виробити юридичні механізми відстоювання захисту прав і свобод українського народу. Як зауважив Т. Андрусак, «...це був представник так званої адвокатської доби в українському русі, коли керівне становище в усіх сферах суспільного, політичного, економічного та культурного життя в Галичині посідали адвокати» [1, с. 126]. Поступово К. Трильовський стає помітним учасником суспільно-політичних та державно-правових процесів того періоду.

Аналізуючи суспільно-правовий устрій у західноукраїнських землях другої половини ХІХ ст. К. Трильовський намагався виокремити сутність проблем українського національного відродження. На його переконання, тогочасні проблеми державного-правового розвитку полягали в тому, що становище шляхти навіть після падіння Речі Посполитої продовжувалося залишатись панівним. З огляду на це шляхтичі прагнули очолити усі публічні уряди. Важливо, що державний устрій, котрий засновувався на куріальній системі, відповідав безпосередньо інтересам шляхти, яка максимально використовувала такий стан речей задля забезпечення найбільшого впливу на загальнодержавні, та крайові представницькі органи. При цьому, навіть у випадку доступу до посад в органах державної влади чи крайового самоврядування представників інших соціальних груп, найвищі керівні посади все одно залишалися в руках шляхти. Характерно, що К. Трильовський не тільки розкривав зміст зловживань польських чиновників, але й ґрунтовно досліджував їх правовий аспект. Насамперед мова йде про численні порушення прав громад, зловживання при формуванні органів місцевого самоврядування та втручання державних адміністративних органів у їхню діяльність.

Широко привернути увагу громадськості до питання масових зловживань польської адміністрації К. Трильовський отримав можливість з трибуни Державної Ради у Відні, депутатом якої він став у 1907 році [3, с. 1]. Зазначимо, що виняткову увагу у ході його парламентської діяльності зосереджено на зловживаннях галицької крайової адміністрації, які набули на той час масового явища [4, с. 75].

Розкриваючи політику польської панівної верхівки стосовно українських селян діяч детально вказав на її протизаконні дії при дотриманні виборчого законодавства, упереджене відношення в місцевих судах у процесі розгляду справ за участю українців. Таким способом Кирило Трильовський ілюстрував реальний стан речей стосовно галицько-польського судочинства, особливо в політичних справах, надав характеристику діяльності тогочасному суддівському корпусу та прокуратурі [4, с. 183-184].

У парламентському виступі від 24 червня 1908 р. К. Трильовський звернувся до аналізу причин безправного становища українців у судових установах Галичини. Детально вивчивши дане питання основною причиною він виділив сваволю місцевої влади, яка зосереджувалась у руках намісника та президента Вищого краєвого суду. На переконання парламентарія вирішальну роль у судових процесах, зокрема у тих, котрі стосувались партійно-політичного життя, відігравали спеціальні вказівки вищих інстанцій, які були визначальними при прийнятті відповідних рішень [2, с. 168].

З метою оборони інтересів українського населення К. Трильовський виступив з ідеєю заснування осередків культурно-патріотичного виховання. Так у 1900 р. з його ініціативи створено першу в Галичині українську спортивно-пожежну організацію «Січ». Поряд із забезпеченням пожежної безпеки та фізичного розвитку молоді важливим її завданням стало поширення освіти в краї, організація культурного та громадського життя населення [4, с. 8].

Таким чином, К. Трильовський відіграв значну роль в українському державотворенні другої половини ХІХ-початку ХХ ст. Обґрунтовуючи право на власне самовизначення й розбудову незалежної держави, він детально аналізував проблеми, які постають у цьому зв'язку та вказував на можливі шляхи їх подолання. З огляду на це діяч постійно закликав до боротьби рідного народу за власні права та свободи у протистоянні з тогочасною владою.

Ключові слова: Західноукраїнські землі; Кирило Трильовський; українське державотворення.

Список використаних джерел

1. Андрусак Т. Правові погляди Кирила Трильовського // Вісник Львівського університету. Серія: юридична. 2000. Випуск 35. С. 121-130.
2. Бойчук Л. Парламентська діяльність Кирила Трильовського (1907–1918 рр.) // Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2012. Випуск 22. С. 166-172.
3. Громадський голос. 21 травня 1907 р. С. 1.
4. Трильовський К. З мого життя. Київ-Едмонтон-Торонто. Ви-во «ТАКСОН», 1999. 278 с.